

Aszódi Attila: Közzéteszem a betiltott magyar Csernobil tanulmányt

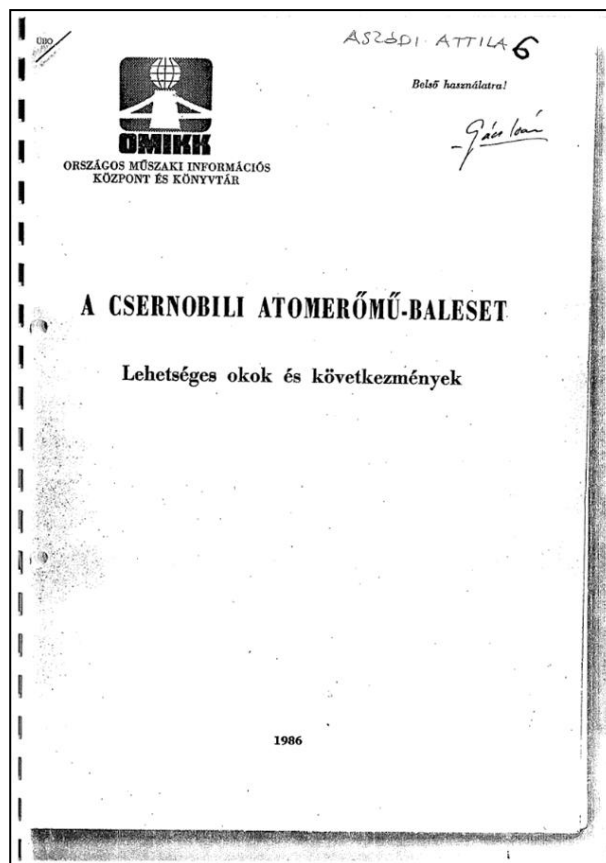
Csernobil nem csak a szovjet mérnökök csődje, hanem a kommunista Szovjetunió és a teljes keleti szovjet blokk kommunikációs csődje is. Rengeteg máig ható és jóvá nem tehető hibával. A kommunikációs szarvashibák sorában az egyik egy magyar tanulmány betiltása volt.

Ahogy *Vujity Tvrtko*, az ATV műsorvezetője YouTube-on is elérhető riportfilmjében utal rá, 1986-ban készült egy tanulmány, amely a csernobili atomerőmű-baleset lehetséges okait és következményeit boncolta. A tanulmány ugyan az Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtár felkérésére készült, és az OMIKK adta (volna) ki, de valójában műegyetemi kollégák írták: *Csom Gyula* professzor vezetésével *Gács Iván*, *Bede Gábor*, *Nagy Mihály* és *Virágh Elemér* tanár urak készítették.

A tanulmány elsősorban műszaki és a hazai környezeti kérdésekkel foglalkozott, az akkor korlátozottan hozzáférhető, korai adatok alapján. Nem foglalkozott, nem foglalkozhatott a csernobili atomerőmű körüli tényleges sugárzási helyzettel, mert ahhoz érdemi adatok akkor nem álltak itthon rendelkezésre. Ugyanakkor kitért a kommunikáció már akkor látható visszásságaira, valamint kritizálta – teljes joggal – a szovjet hatóságok fellépését. Emiatt a tanulmányt – abszolút hibásan, a későbbi félelmeket és találgatásokat felerősítve – kormányilletékesek betiltották.

Én ekkor még gyerek voltam, de később a tanulmány egyik másolati példánya a birtokomba került. Tekintettel arra, hogy a csernobili baleset okai és következményei – sok szempontból – újra az érdeklődés homlokterében vannak, a tanulmány szkennelt változatát közzéteszem. Olvassa bárki, akit érdekel:

https://m.blog.hu/as/aszodiattila/dokumentumok/csernobili_atomeromu_baleset_betiltott_tanulmany.pdf



© Aszódi Attila

„Az embereket nem kezelték felnőttként”

Az összesen 110 oldal terjedelmű írás elején szerepel egy általános atomenergetikai áttekintés. Ezt követi a Szovjetunióban működő RBMK reaktorok rövid bemutatása. Benne a szakértők ismertetik az RBMK reaktorok fontos hátrányos tulajdonságát, a pozitív üregtényezőt. Kiemelik a reaktor fő problémáit, úgymint a hermetikus védőépület hiányát, a nagy reaktorzónát, annak bonyolult szabályozását, és ismertetnek egyes, akkor már itthon is elérhető, a csernobili reaktorok kivitelezésének és üzemeltetésének minőségével kapcsolatos kritikákat.

A szerzők elemzik a balesethez vezető lehetséges okokat. Mintegy 20 oldalas terjedelemben foglalkoznak a baleset környezeti hatásaival. Ezen belül

a tanulmány általános információkat tartalmaz a kibocsátások lehetséges mértékéről, ismerteti a svéd meteorológiai szolgálat által közreadott terjedéscsúszásokat az 1986. április 26-tól május 5-ig tartó időszakra vonatkozóan, valamint a nemzetközi adatok mellett hazai mérési eredmények eredményeit is megadja. A Szovjetunió területére vonatkozó érdemi adatokat nem tartalmazott, nem tartalmazhatott a tanulmány, mert ilyen adatok akkor nem álltak a szerzők rendelkezésére.

Nagyon fontos felhívni rá a figyelmet, hogy a tanulmány mai szemmel nézve is jó, konzervatív (nem optimista) becslést tartalmaz a csernobili baleset magyarországi várható dóziskövetkezményeivel kapcsolatban. Idézem: „A csernobili atomerőmű-baleset hazai következményeiből származó többletsugárzás a következmények teljes kifizetéséig integrálva a legexponáltabb helyeken sem lépi túl a személyenkénti 1–1,5 mSv effektív dózisegyenértéket ...” Ez egy jó felsőbecslése a hazai dóziskövetkezményeknek, ma is megállja a helyét.



© Sputnik

A tanulmány fontos része az a 4,5 oldal, amely a balesethez kapcsolódó tömegtájékoztatást elemzi. Ennek lényegi elemei:

- A szovjetek első 3 heti kommunikációjának udvarias, de egyértelmű kritikája.
- A magyar tájékoztatáspolitikai bírálata: „Néha az volt az érzés, hogy az embereket nem kezelték felnőtteként.”

- „Egy kiegyensúlyozottabb, objektívebb, nyíltabb tájékoztatáspolitikai gyakorlása mindenképpen helyeselhető lenne.”
- Nyugati tömegtájékoztató eszközökről: „elsősorban a túlinformálás és félreinformálás volt jellemző”.

A tanulmány a tanulságok és lehetséges következmények elemzésével zárul. Ebben a szerzők kiemelik a nukleáris biztonság, biztonsági elemzések fontosságát, külön kitérnek a konténment fontosságára, kiemelik, hogy az új reaktorokat hermetikus védőépülettel kell ellátni. Ez is egy nagyon fontos, abszolút helytálló megállapítás. Előrevetítik az atomenergetikai programok átmeneti megtorpanását, a biztonsági előírások várható szigorodását. Leírják, hogy a NAÜ kezdeményezte az országok közötti nukleáris gyorsítási rendszer kialakítását. Ezek is mind olyan elemek, amelyek így 33 év távlatából is helyesek, megállják a helyüket mind a mai napig.

Mai szemmel olvasva érdekes a szöveg legvége, amelyben megjelenik az atomháború veszélye mint aktuális világpolitikai téma. Szerencsére a megváltozott világpolitikai környezetben ezzel a témával ma nem foglalkozunk a napi kockázatok szintjén.



© AFP / Sergei Supinsky

Teljes léptékvesztés

A tanulmányt 1986 nyarán magyar kormányzati illetékesek betiltották, illetve nem engedélyezték annak terjesztését. Egyértelmű álláspontom az, hogy a tanulmány betiltása teljes léptékvesztés, súlyos hiba volt a magyar hivatalos szervek részéről.

A tanulmányban leírtak ma is helytállóak, helyesek. Ugyanakkor a publikálása egészen biztosan

nem befolyásolta volna az 1986 nyarán Ukrajnába vagy más szovjet területre küldött magyar kamionsofőrök munkáját és sorsát. Ez mind a tanulmány tartalma, mind az időzítése alapján kijelenthető.

[Aszódi Attila: Egy nukleáris mérnök gondolatai a Csernobil-sorozatáról:

https://hvg.hu/tudomany/20190704_hbo_csernobil_sorozat_velemeney_aszodi_attila/

Ugyan nem szerepel a címlapon napra pontos dátum, de a tanulmányban utolsóként hivatkozott publikáció 1986. június 6-i, tehát biztos, hogy a kéziratot ezt követően zárták le. Bányász Rezső, aki letiltotta a tanulmányt, 1986. július 29-i dátummal írta alá a letiltó levelét; ha azt nem teszi meg, akkor vélhetően ezt követően kezdődhetett volna meg a tanulmány terjesztése.

Prof. Dr. Aszódi Attila energetikai mérnök a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Nukleáris Technikai Intézetének egyetemi tanára. 2003–2004-ben a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium Paksra kiküldött miniszteri biztosa, 2014–2019 között a Paksi Atomerőműért felelős kormánybiztos, majd államtitkár volt. Cikke eredetileg Láncreakció című szakmai blogjában jelent meg

(https://aszodiattila.blog.hu/2019/11/28/az_eltitkolt_es_betiltott_tanulmany).

Forrás:

https://hvg.hu/tudomany/20191129_aszodi_attila_magyar_tanulmany_csernobilrol_1986_gacs_istvan_omikk

Válogatta: Fonyó Istvánné